

Ивета Ташева. *Медицинска хуманитаристика. Темы, термини, превод*. София: Сиела, 2022. 164 с.

Текстът представя първия труд от български автор, посветен на малко познатата у нас област на медицинската хуманитаристика. Направен е обзор на тематичното съдържание на книгата, както и на структурата ѝ. Посочват се силните страни на разработката и читателските публикации, за които тя ще донесе най-съществена полза. Аргументира се твърдението, че става дума за пионерски труд в избраната научна област.

Ключови думи: медицинска хуманитаристика, превод, кардиология, трансхуманизъм, терминология

Д-р Ивета Ташева е сред малцината специалисти у нас, които развиват полето на медицинската хуманитаристика. Може дори да се твърди, че тя първа предлага теоретичен текст в тази сфера, която в чужбина вече често е неизменна част от образованието и на хуманитаристи, и на медици. Въз основа на опита ми не само в сферата на художествения, но и на специализирания превод, мога да кажа, че у нас две от зоните, в които съществува най-голям недостиг на добри профилирани преводачи, са медицината и правото. Отчасти причината е, че са малко преводачите, които могат да се похвалят с добавената стойност от специализирано образование и в тези области. Затова е радостно, когато практик от калибъра на д-р Ташева се насочи към полето на теорията, за да предложи експертността си в услуга на разрешаването на много и конкретни преводачески казуси – нещо, което е направено в тази необходима и тясно специализирана книга.

Д-р Ивета Ташева е сред водещите български кардиолози и може да се похвали с изключително висока цитируемост, дължаща се на множеството ѝ медицински статии, публикувани в най-реномираните профилирани издания. За целите на книгата те са използвани така, че да показват добри практики за превод на медицинска терминология. Наред с това тя е автор и на текстове, които се вглеждат в проблематика, обвързваща медицината с философията, литературознанието, преводазнанието, за да очертаят границите на споменатата вече медицинска хуманитаристика. Последните също са публикувани в реферирани издания.

Книгата *Медицинска хуманитаристика. Темы, термини, превод* представлява хабилитационния труд на Ивета Ташева и съдържа теоретична и приложна част. В първата се очертават проблемите, с които се занимава медицинската хуманитаристика, и се коментират много и важни казуси от превода на медицинска терминология, а във втората се демонстрира как на практика следва да се превеждат медицински текстове, в случая специално от сферата на кардиологията. Тази втора част може да служи като практически наръчник, тъй като паралелното публикуване на статиите на български и на английски позволява да се направи справка за понятията и да бъде онагледен подходът към текста от страна на специалиста медик.

Ще започна с най-общото си наблюдение, че трудът на Ивета Ташева е изключително навременен по няколко причини. Той би могъл да отвори дискусия за ролята и отговорността на преводачите на медицинска терминология, а подобна дискусия, както отбелязва и д-р Ташева, се води по света, но не и в България. На второ място, той полага основите на медицинската хуманитаристика и у нас. На трето, демонстрира впечатляваща интердисциплинарност, която показва, че между различните научни и хуманитарни дисциплини има повече допирни точки, отколкото сме свикнали да мислим, и че бъдещето на науката и в частност на всеки неин отделен клон е в диалога и отвореността. Често използваме етикета интердисциплинарен, но за този труд той наистина е определящ и сочи какъв е пътят, към който следва да се стреми знанието.

Друго достойнство на работата е балансът между теоретизъм, историзъм и приложност. Трудът умело дефинира зоните на медицинската хуманитаристика, очертава трансфера на знания като един от пътищата, по които трябва да върви съвременната медицина, разглежда връзките пациент-лекар и търси мястото на преводачите в тази верига. От сферата на теорията са и концентрирането върху връзките на медицината с литературата, както и изключително важният преглед на трансхуманизма, направен по линия на търсенето на посоките, пред които е изправена медицината. Този преглед, белязан от темата за бъдещето, е важен не само заради очертаните проблеми, но и защото всички те са разгледани от гледната точка на активно практикуващ лекар. Това обстоятелство им придава много по-голяма убедителност и тежест.

Историзмът е застъпен чрез прегледа на генезиса на медицинските понятия, ролята на гръцкия и латинския в този процес, трансформациите, които се осъществяват във времето, ролята на английския като лингва франка за съвременната медицина. Обърнато е специално внимание на суфиксите и корените, правописа, както и на понятия като „криза“ и разволя им от Античността през различни времеви и философски контексти до значенията им в медицината днес.

Приложността на работата откриваме не само в споменатата вече практическа част, но и в отличното очертаване на подводните камъни и предизвикателствата, пред които се изправя преводачът на медицински текстове. Достойнство на изследването е съсредоточаването върху ролята на контекста за употребата на едно или друго понятие, темата за регистрите и жанровостта на медицинските текстове, специфичния медицински жаргон и идеята за неговата универсалност, метафорите с медицински произход, фалшивите приятели, превода на съкращения, сравнения, епоними. Тук работата изобилства от много примери на различни езици, от примери за преводимост или непреводимост, но всичко това със съзнанието, че текстът е насочен към българска аудитория – едно от големите достойнства на труда.

Изобщо, цялото изследване умело балансира между разглеждането на превода като превод на знания, като част от межкултурната комуникация, от една страна, и междуезиков превод, от друга, спирайки се на набор от казуси, свързани с терминологични несъответствия, наличие на различни класификации на понятията в различните култури, на стремежа към еднозначност при медицинския превод, изковаването на нови термини, включително по време на пандемията. Направени са и ценни наблюдения върху конкретната работа на преводачите, като са използвани и анкети с действащи преводачи, които нямат специализирано медицинско образование, но работят медицински превод за водеща агенция.

Както вече беше изтъкнато, трудът на И в е т а Т а ш е в а *Медицинска хуманитаристика. Теми, термини, превод* е първопроходник в много отношения и оттук нататък ще бъде базата, върху която ще стъпва развитието на медицинската хуманитаристика у нас, а и на преводознанието, когато фокусът му е медицинска терминология. С това текстът се очертава важен и полезен не само за филолози и хуманитаристи, но и за медици. Голяма е и ролята му за посочването на допирни точки между сфери от хуманитарните и природните науки, като по този начин работата онагледява ползата от това да се преодолява затварянето в собственото поле, независимо за кой сегмент от знанието говорим. Не на последно място, трудът е важен и в посока актуалната тема за предефинирането на връзките между лекари и пациенти. И най-сетне, както вече изтъгнахме, съществена е ролята му на практическо помагало по превод на медицински понятия, особено от сферата на кардиологията.

The text presents the first work by a Bulgarian author dedicated to the under-studied area of medical humanities in our country. An overview of the thematic content of the book, as well as its structure, is offered. The strengths of the book are highlighted and the readership for which it will bring the most substantial benefit is identified. Argumentation is provided for recognizing the monograph as a pioneering work in the chosen scientific field.

Assoc. Prof. Daria Karapetkova, PhD

ORCID: 0000-0003-1272-5060

Web of Science Researcher ID: S-4378-2019

Department of Romance Studies

Sofia University St. Kliment Ohridski

15 Tzar Osvoboditel Blvd.

Sofia 1504, Bulgaria

e-mail: d.karapetkova@uni-sofia.bg